

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

151. An deflorator virginis sub spe coniugij teneatur illam ducere? Et an
qui sic virginem defloravit, satisfaciat constituendo illi dotem sufficientem
ad supplendum defectum deflorationis? Et an hoc ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

obligatio cessat ex eo quod deprehendat non esse virginem; si verò sciebat non esse virginem, & promisi ei matrimonium fictè ad obtinendam copulam, ea secuta tenebitur illam ducere si ipsa velit; mihi verò placet contraria sententia, si non timetur infamia, quare sufficit compensare pecunia. Et hæc omnia cum suis rationibus inuenies apud Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 10.* & Lessium *lib. 2. cap. 10. dub. 3. per totam.*

RESOL. CLI.

An deflorator virginis sub spe coniugij teneatur illam ducere?

Et an, qui se virginem deflorauit, satisfaciatur constituendo illi dotem sufficientem ad supplendum defectum deflorationis?

Et an hoc à fortiori procedat, quando contrahentes sunt inæquales?

Et an qui fictè promisit, si in iudicio interrogaretur, an promiserit, non possit negare se promississe; vel an possit in tali iuramento vii equiuocatione negando promissionem, intelligendo ita vt teneatur, &c.

Idem est in aliis similibus. Ex part. 1. 1. tit. 6 & Misc. 6. Ref. 55. alias 54.

nullam incurrit obligationem ratione promissionis, nam fuit ficta; & ex promissione ficta præcisè non oritur obligatio, vt constat ex superioribus; ergo solum ratione damni illatij; ergo si damnum sine matrimonio refarciri potest, vt verè potest dando sufficientem dotem, qua nubat viro sibi simili in qualitate, non est necesse, vt matrimonio refarciatur. Firmo: nam aliàs ex doctrina, & fundamento Sanchez apertè sequi videtur, eum, qui fictè promississet matrimonium fœminæ, sub conditione verè repromissionis, si fœmina repromitteret, teneri ex iustitiâ illum verè contrahere; quod tamen negat Sanchez. Quia, vel teneretur ratione promissionis, & hoc non, quia ficta promissio non obligat, vel ratione damni, & hoc etiam non, quia nullum secutum est, vt supponitur: ergo signum est, quod quando defloratur virgo ex ficta promissione, solum præcisè oritur obligatio, quia secutum est damnum. Nam si nullum esset secutum, nulla esset orta obligatio; ergo si damnum deflorationis refarciri potest dotando, vel augendo dotem, qua possit æquè bene nubere; ac si deflorata non fuisset, non teneretur eam ducere. Quod si accideret, vt in aliquo euentu tale damnum aliter euitari non posset ratione scandali, nisi nubendo; tunc teneretur per accidens stare promissioni, & complere sponsalia.

5. Et hæc sententia contra vtumque Pontium, Basilium, & Ioannem, ille *de matrim. lib. 1. cap. 2. §. unico num. 25.* Hic *in curs. Theolog. disp. 32. quest. 7. conclus. 3. num. 44.* à fortiori procedit, quando contrahentes sunt inæquales, vt si deflorator esset vir nobilis, etiam est non solum sub spe coniugij, sed etiam sub spe conditionata virginem deflorauerit. Et ita cum Corduba, & aliis tenet Perez, *vbi supra sect. 4. num. 3.* & Hurtadus *num. 48.* Negandum est igitur istam esse veram promissionem, & ideo non teneri nisi ad compensandum pecunia, vel alia re damnum illatum. Quia nec teneretur ad eam ducendam ratione promissionis, quæ fuit ficta, & inualida; nec ratione iniustitiæ, & iniuriæ illatæ; quia iustitia non obligat ad restituendum plus, quam damnum æstimatur, sed damnum ablatæ dolo virginitatis non tanti æstimatur, ac virum notabiliter digniorem, eam fœminam ducere: ergo nulla ratione teneretur. Optima etiam est ratio, quam adducit Sanchez quando in contractu est inæqualitas, fictè promittens non teneretur integrè implere, sed æquale reddere; sicut promittens meretrici valdè superfluum in sui corporis pretium, fictè tamen, non teneretur ex iustitiâ habere consensum reddendi nisi æquale. At in præsentis casu promissum matrimonium est multo inæqualius defloratione: non ergo teneretur ad id fictè promittens. Quare si ead. si legitimum interuenit impedimentum, vt si vir sit sacris initiatus, ante, vel post deflorationem, vel matrimonio adstrictus, vel si aliquod graue damnum, aut scandalum ex matrimonio timeatur, satis erit damnum refarciri. Ita in præsentis.

6. Nota etiam hic obiter contra Basilium Pontium, *vbi supra cap. 2. num. 17.* dicentem, eum qui fictè promisit, si in iudicio interrogetur an promiserit, non posse negare se promississe: Contrarium iudico verius cum Nauarro, & aliis, quos refert, & sequitur Sanchez *disp. 10. num. 27. & 28.* Ratio est, quia non teneretur ille promissione, atque adeo, cum iudex roget, vt ad matrimonium debitum cogat, sensus interrogationis est, promissisti matrimonium, ita vt teneatis? verè ille respondet non promissi, intelligendo ita vt teneat. Idem dico quoties quis verè promisit matrimonium.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in aliis eius not.

§. 1. Respondeo quod Sanchez *lib. 1. disp. 10.* & Valquez *disp. 6.* docent, eum qui sub spe promissionis, quamuis tantum verbalis, deflorauit virginem, teneri determinate eam ducere in vxorem, & non satisfacere iuuando ad nuptias illi alias æquales. Primum, quia iste, quamuis solum verbaliter, verè tamen promisit sub conditione deflorationis, quæ impleta fuit, ergo teneretur stare promissis. Secundò, quia iste verè intulit damnum virgini contra eius voluntatem, quæ solum consensit sub conditione promissionis matrimonij verè, & non fictè: ergo teneretur ex iustitiâ ad matrimonium, quia quamuis damnum deflorationis possit pecunia compensari, non tamen iniusta deceptio, nisi eam in vxorem ducendo.

2. Et ita hanc sententiam tenet Lessius, Valquez, & Molina, Cardinalis Lugo *de insit. tom. 1. disp. 2. 2. etia. 2. n. 20.* Hurtadus verò *de matrim. disp. 1. diff. 1. 2. n. 45.* existimat prædictum teneri ex fidelitate ad eam ducendam in vxorem, quamuis sit multò nobilior, quam illa: ex iustitiâ tamen ad id non teneri, sed satisfacere, si damnum deflorationis recompenset, aut constitutione dotis sufficientis, aut aliter.

3. Ex quibus deducit Hurtadus, prædictum teneri tantum sub veniali ad ducendam virginem defloratam, quia tantum teneretur ad id ex fidelitate ratione promissionis verbalis: teneri tamen sub mortali si eam non ducat ad satisfaciendum damno deflorationis dote, aut aliter: quia ad id teneretur ex iustitiâ ratione damnificationis iniustæ. Quod si omnino fictè promitteret, (id est si non proferret verba promissionis, sed simularet ea proferre) non teneretur ex fidelitate ad illam ducendam; quia non promisit verè adhuc verbaliter: teneretur tamen ex iustitiâ ad satisfactionem damni ratione damnificationis iniustæ.

4. Sed his non obstantibus, satis probabiliter ego puto cum D. Antonino, Bartholomæo, Ledesma, Bonacina, quos citat, & sequitur doctissimus, & amicissimus Pater Martinus Petez *de matrim. disp. 2. sect. 3. num. 2.* cum qui sic virginem deflorauit, non teneri eam in vxorem ducere, sed satisfacere constituendo ei dotem sufficientem ad supplendum defectum deflorationis. Moueor, quia ille

Tom. 11.

N n

sed non tenetur seruare fidem ob aliquam causam, ut quia altera fornicata est: potest enim iuramento negare promissionem, intelligendo, ita ut teneatur. Quod etiam intellige, quoties causa non implendi promissum non solum est certa, sed solum iudicio sapientum probabilis: quia tuta conscientia innitens opinioni probabili, potest se non obligatum existimare, atque adeo potest iurare se non promississe, ita ut teneatur. Torum id firmat Sanchez optimis exemplis, quidquid dicat Basilius, ut de illo interrogato à Iudice, an mutuo receperit nummos, quos iam verè non debet, qui potest iurare, se non recepisse, quia non recepit, ita ut nunc soluere teneatur: de Clerico, qui interrogatus, an portet aliquid, de quo gabellam debeat, potest iuramento negare, intelligendo, se nihil portare, ex quo gabellam debeat: de eo qui venit ex loco non infecto peste, quem tamen custodes falsò putant esse infectum; potest enim iurare, se ex eo non venire, intelligendo ex eo peste infecto, ut custodes rogare debent. Similiter ergo in presenti potest fictus promissor sub iuramento negare, se promississe, sub intellecta ea conditione non promissi, ita ut teneatur implere, quia ut iam probatum est, non tenetur.

RESOL. CLII.

Quis libidinis causa rapuit virginem, & adhuc in sua potestate existente, cum illa matrimonium contraxit, quaeritur, an fuerit validum?

Et notatur in Concilio Tridentino solum eam raptus speciem puniri, per quam vis inferitur puella, non autem parentibus: Vnde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 260. alias 261.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. & in ro. 9. tr. 2. Ref. 244. §. 2. & seqq.

§. 1. **N**egatiuè respondet Emanuel Sà *ver. matrimonium. n. 9.* vbi sic ait: Inter raptorem, & raptam etiam alia causa, quam ut vxor ducatur, quando est in potestate raptoris, non potest fieri validum matrimonium. Ita ille, & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur.

2. At ego contrariam sententiam teneo, cum Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 13. num. 4.* vbi asserit decreto Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 6. de reformat. matrim.* solum comprehendere raptum, qui sit causa contrahendi matrimonij; non item ad exercendam libidinem. Et hanc sententiam probabilem esse docet Coninch *de sacram. disput. 31. dub. 3. num. 48.* & pro ea adducit Mazilla aliam Cardinalium declarationem.

Sup. hoc in §. 1. not. prae-teritè.

3. Notandum est etiam hinc obiter contra Sà loco cit. Henriquez *lib. 12. cap. 14. n. 4.* & alios in dicto Concilio Tridentino solum eam raptus speciem puniri, per quem vis inferitur puellae, non autem parentibus. Vnde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium; nam intentio Concilij fuit per illud decretum succurrere liberati matrimonij, ne id mulier inuita contrahere cogatur, sed hoc non accidit quando illa consentit; ergo, &c. Ita hanc sententiam docet Sanchez *vbi supra, num. 3.* & probabilem putat Coninch loco citato, & tenet Filiucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 8. num. 265.*

RESOL. CLIII.

An raptus, quo femina rapuit virum, dirimat matrimonium?

Et an raptus irritet etiam sponsalia? Et notatur, quod raptus; puella consentiente, parentibus tamen inuitis, non dirimat tamen matrimonium, quamuis contraheret tempore quo est in potestate raptoris. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 23.

§. 1. **D**E hac quaestione olim mihi magna aetate Gallo, qui mordicus affirmatiuè sententia adhaerebat, quam praeter alios tenebat tres aetatis notitiae incliti Theologi, Pater Macratus *disp. 10. de matr. sess. 2.* Pater Auera *de matr. quæst. 12. sess. 3.* Pater Martinon *de sacram. tom. 5. disp. 76. sess. 5. num. 64.* quia Concilium voluit suo isto decreto consuetudinem libertati matrimonij, efficereque, ut non nisi libere contrahatur: qua de causa dicit idem Auctor sufficere consensum puellae, licet parentes dissentiant, & repugnent eius abductioni: quia Concilium non habuit rationem consensuum eorum, sed ipsius puellae abductae propter matrimonium. Atqui libertas matrimonij non minus violatur, si mulier rapta virum, quam si vir rapiat mulierem: & de veto consentis legis iudicandum est ex ratione verbis illis expressis, quae est velut ipsius anima: ergo, &c. Nec obest quod Concilium loquitur semper in genere masculino. Hoc enim facit, quia communiter raptus à viris contingit, & vix vnquam à feminis. In obest autem, & penalibus femininum eliditur sub masculino, quando ratio per legem expressa est, utque communis ac generaliter lex penales extenditur ad alium casum similem in lege non expressum, propter similitudinem rationis lege satis expressa, ut docet Panoritanus *cap. Translato, de consuet.* Et communiter iuris vtriusque interpretes. Confirmatur et *leg. vnica, C. de raptu virginum*, quae licet in masculino loquatur, tamen aperte significat feminas sub eo intelligi, & comprehendit penes contra raptos ibi statutus, §. *Et si quidem, vers. panas, his verbis: Sed & si quis inierit ministeria seruilis conditionis fuerit comprehensus, circa sexu discretionem, &c.* Neque obstat, quod ibi loquatur de ferentibus operam raptori. Nam si femina raptui cooperans comprehenditur penes illis, ut verba relata dicit significat, quanto magis femina raptrix debet illis comprehendere, iuxta intentionem legislatoris, & veterum legis? Quippe quae grauis delinquit in eadem materia, & in eadem actione sub his penes prohibita. Non obstat etiam, quod iniuria viro rapti facta, minor sit, quia non propterea definit esse valde grauis, & iniuriola, illiusque penes satis proportionata.

2. Verùm his non obstantibus negatiuam sententiam tenent Sanchez *lib. 7. disp. 13. num. 25.* & *disp. 13. num. 16.* & in *sum. tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 3.* Gaspar Hurtadus *disp. 23. diff. 3. num. 11.* Rebellius *part. 2. quæst. 3. & qu. 11. num. 6.* Reginaldos *tom. 2. lib. 31. num. 165.* Praepositus in *3. part. quæst. imped. matrimon. dub. 16. num. 147.* Pontius *lib. 7. cap. 69. num. 6.* Petrus à S. Ioseph in *Theolog. Sacram. cap. 39. res. 2. in fine.* & alij penes ipsos, asserentes quod si mulier iuuenem, vel alium rapit per suos matrimonij ineundi causa, sique in matrimonium libere consentiat, antequam separetur, omnino subsistet matrimonium, ratio est, quod Tridentinum non videatur agere de femina, virope quae vix vnquam raptum soleat committere, sed solum de raptu, qui in ordine ad matrimonium à viris frequenter committi solet. Confirmatur primò, nisi lex sufficienter exprimat, non solet comprehendere casus omnimò rari contingentes, sed est de communiter contingentibus. Confirmatur secundò, lex Ecclesiastica de raptu